

Szerb Köztársaság,
Oktatási, Tudományügyi és Technológiai Fejlesztési Minisztérium,
Belgrád

Újvidéki Egyetem BTK,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék,
Újvidék

KÖZTÁRSASÁGI ANYANYELVI VERSENY

2017/2018.

1. osztály

A tanuló kódja: _____

Pontszám: _____

UTASÍTÁS A TESZT MEGOLDÁSÁHOZ

Az anyanyelvi versenyre készült teszt összesen húsz feladatot tartalmaz, megoldásukra 120 perc áll rendelkezésedre. A feladatlagra írd fel a kódodat, majd figyelmesen olvasd végig a feladatokat! A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg. Ne feledd, hogy a végleges válaszaidat golyóstollal kell beírnod, mivel a ceruzával írt megoldásokat a javító tanár nem értékelheti. De ügyelj arra is, hogy munkád áttekinthető, igényes külsejű legyen! Ha előbb befejezted a munkát, nézd át újra a megoldásokat, és csendben hagyd el a tantermet!

Javította: _____

Most láttam először, legelőször, mióta egymás életébe léptünk, kendő nélkül Emerencet. Friss-illatosra mosva, hófehérre ősülve ott villogott előttem a világszép anya hajdani sörénye, rekonstruálhattam Emerenc feje kontúrájából annak a régen semmivé vált koponyának tökéletes harmóniáját. Emerenc, közelebb a halálhoz, mint az élethez, anélkül hogy tudott volna róla, visszavarázsolódott a saját anyjává. Ha valaki első, legelső találkozásunk idején, mikor a rózsák között növényi alakján tűnődtem, azt mondja nekem, az öregasszony fehér kamélia, fehér leander, húsvéti jácint, kinevetem, de most már nem tudott titkolózni, ott hevert előttünk még letaposott öregségében is felsugárzó szépsége, boltos, okos homlokát nem fedte semmi. Nem öltözetlen vagy gyéren takart volt a teste az ágyban, hanem végre jelmez nélküli, racionális viselete egy megrendítő betegség sújtotta uralkodónak. Bizony, nagyságos úrnő feküdt előttünk, tiszta, mint a csillagok.

(Szabó Magda: *Az ajtó* – részlet)

1. A szemelvényben több **idegen eredetű** szót is találsz. **Írd le** az alább felsorolt szavak **magyar megfelelőjét!**

a) *racionális* – _____

b) *kontúr* – _____

2. A szövegben megtalálható egy olyan **ige**, amely **képzőjét tekintve** hasonlít a **visszaható igére: tűnődik**. Ezt **álvisszaható** igének nevezzük. **Keresd ki** a szövegből azt az **igét**, amely **valódi visszaható ige!**

3. A szemelvény következő részletében **ellentétet** találsz: „*közelebb a halálhoz, mint az élethez*”. **Keresd meg** a következő szavak **ellentétes jelentését!**

a) *serény* – _____

b) *halvány* – _____

c) *tehetős* – _____

d) *komplex* – _____

e) *unalmas* – _____

4. a) **Mit jelent** a szövegben a **növényi alak** jelzős szerkezet? **Karikázd be** a megfelelő választ!

I. *magas, vékony, hajlott, szikár*

II. *terebélyes, természetes, ágas-bogas*

- b) A szerző, Szabó Magda Emerencet **így írta le**: teste **gyéren takart** volt. **Mely szavak, szó szerkezetek fejezik ki még ugyanezt** a szemelvényben?

5. **Töltsd ki** a táblázatot a **megadott szempontok alapján!**

Ige	Idő	Mód	Szám	Személy	Ragozás
<i>kinevetem</i>					
<i>láttam</i>					
<i>villogott</i>					
<i>tudott volna</i>					

6. A szöveg **első mondata** alárendelő összetett mondat. **Válaszolj** a vele kapcsolatos mondattani **kérdésekre!**

- a) **Melyik** az összetett mondat **főmondata**? A tagmondatot **írd a vonalra!**

- b) Az utalószó **nincs jelen**, de **kikövetkeztethető**. **Melyik szóalakról** van szó?

- c) Az utalószóval helyettesített mondatrészt a **mellékmondat** fejezi ki. **Állapítsd meg** az összetett mondat **mellékmondatának fajtáját!**

7. **Mely mondatrész szerepét** tölts be a szövegben a **sörénye** szó? A választ **írd a vonalra!**

8. **Mely mássalhangzó-törvényszerűség** érvényesül a következő szavakban?

a) *anyjává*: _____

b) *mondja*: _____

c) *betegség*: _____

d) *tűnődtem*: _____

9. A szövegben található **növénynevek** egyikében **olyan mássalhangzó** található, amelyre a következő **leírás igaz: zöngés hang, a képzés módja szerint réshang, a képzés helye szerint ínyszó**.

A keresett növénynév: _____

10. A szemelvény **második** mondatában **keress olyan szót**, amelyben a **magánhangzók hangrendjének sorrendje** a következő: **mély+mély+magas+mély+mély!**

11. A következő szavak mellé **írd a szövegben érvényes szófajukat!**

- a) *azt* – _____
- b) *visszavarázsolódott* – _____
- c) *mint* – _____
- d) *ott* – _____
- e) *megrendítő* – _____
- f) *nélkül* – _____
- g) *őszülve* – _____
- h) *legelső* – _____
- i) *egy* – _____
- j) *növényi* – _____

12. **Vizsgáld meg** a következő szavak **szóalakjának** megadott **képletét**, majd **állapítsd meg**, hogy **igaz** vagy **hamis a képlet** az adott szóra! (Az igekötőt tömorfémának tekintjük.)

a) <i>tűnődtem</i>	T+K+J+R	I	H
b) <i>megrendítő</i>	T+T+K+K	I	H
c) <i>rekonstruálhattam</i>	T+K+R	I	H
d) <i>titkolózni</i>	T+K+K+K	I	H

13. Írd ki a szemelvényből azokat a főnévi alaptagú jelzős szó szerkezeteket, melyeknek a jelzője folyamatos melléknévi igenév!

14. Néhány jellegzetes vajdasági tájszót sorakoztattunk fel. A szavakat kösd össze jelentésükkel!

a) <i>angyalbögyöllő</i>	1. rosszul megkelt térszaféle
b) <i>fityula</i>	2. napraforgó
c) <i>bagrena</i>	3. asszonyok fejkendője
d) <i>tányérica</i>	4. burgonyametélt zsemlemorzsában
e) <i>bodag</i>	5. akácvirág

a) – ___ b) – ___ c) – ___ d) – ___ e) – ___

15. Tankönyvtekben a következő olvasható: „*A magyarok ma már az egykori őshazától, nyelvrokonaiktól is messze élnek, első hallásra a nyelvek sem igen hasonlítanak. A kutatásoknak tehát más kritériumok szerint kellett megindulniuk.*” (37. oldal)

A magyar nyelv finnugor (uráli) eredetének bizonyításában fontos előrelépést jelentett, amikor megállapították, hogy pl. a magyar *f*-nek a többi finnugor nyelvben a *p* felel meg. Így a magyar *fa* szónak a vogulban a *po*, a finnben a *puu*, a zürjénben a *pu* felel meg.

E bizonyítási elv neve: _____

16. Írd az alábbi szavak mellé az *-i* képzős alakjukat!

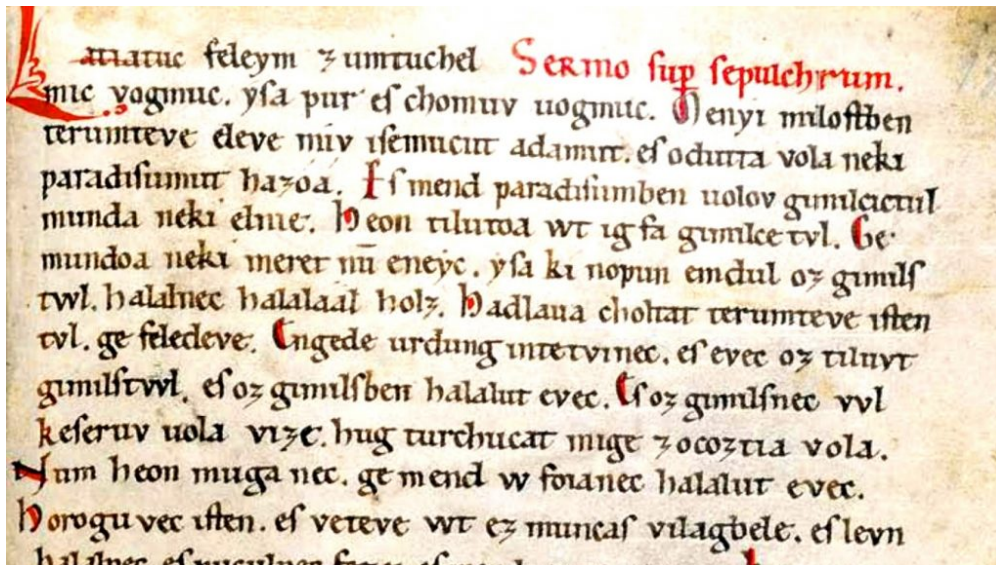
a) *Duna-Tisza-csatorna* – _____

b) *Győr-Moson-Sopron* – _____

c) *Velencei-tó* – _____

d) *Dél-kínai-tenger* – _____

17. Figyeld meg a következő képet!

a) Melyik nyelvemlékünk kéziratának első pár sorát látod a képen?

b) Melyik kódexben található ez a szöveg? **Húzd alá a helyes választ!**

Pray-kódex

Jókai-kódex

Apor-kódex

18. J vagy ly?

vőfé___, lapá___os, karé___, gere___ha___ítás, su___tás,
 su___kol, laká___os, sa___og, bo___tos

19. Javítsd ki a nyelvhelyességi hibákat a következő mondatokban! A helyes mondatot **írd a vonalra!**

a) Ezek a régi könyvek nem része a gyűjteménynek.

b) Láttam a kutya lábnyomát, de viszont az állatot nem.

20. **Mely közmondásokat rejtik** ezek a csupa *e* betűt tartalmazó mondatok?

a) *Rengeteg rendes ember elhelyezkedhet egyetlen keskeny kereveten.*

b) *Eszed legyen testednek ereje helyett.*

c) *Verebet testfedezete, embert nem ellenfele jellemez.*

d) *Nem selyembe tekert testek tesznek embert.*

JAVÍTÁSI KULCS AZ 1. OSZTÁLYOS TESZTHEZ

(2018. évi köztársasági anyanyelvi verseny)

1. a) pl. észszerű, értelemmel felfogható, okszerű, indokolt
b) körvonal (2 x 0,5 = 1)
2. visszavarázsolódik (1)
3. a) lassú, lomha, lusta
b) élénk
c) nincstelen, vagyontalan
d) egyszerű
e) érdekes (5 x 0,2 = 1)
4. a) I.
b) öltözetlen, jelmez nélküli, kendő nélküli (4 x 0,25 = 1)
- 5.

Ige	Idő	Mód	Szám	Személy	Ragozás
<i>kinevetem</i>	jelen	kijelentő	E (egyes)	1. (első)	tárgyas
<i>láttam</i>	múlt	kijelentő	E (egyes)	1. (első)	tárgyas
<i>villogott</i>	múlt	kijelentő	E (egyes)	3. (harmadik)	alanyi
<i>tudott volna</i>	múlt	feltételes	E (egyes)	3. (harmadik)	alanyi

(4 x 0,25 = 1)

6. a) Most láttam először, legelőször kendő nélkül Emerencet.
b) azóta
c) időhatározói
(Megjegyzés: a főmondat helyes kiírása fél pontot ér.) (0,5 + 2 x 0,25 = 1)
7. alany (1)
8. a) (írásban nem jelölt) teljes hasonulás
b) összeolvadás
c) (zöngéesség szerinti) részleges hasonulás
d) (zöngéesség szerinti) részleges hasonulás, illetve (írásban nem jelölt) teljes hasonulás (4 x 0,25 = 1)
9. rózsza (1)
10. harmóniáját (1)
11. a) mutató névmás
b) (múlt idejű) ige
c) (alárendelő) kötőszó
d) (hely)határozószó
e) (folyamatos) melléknévi igenév
f) névutó, (viszonyszó)
g) határozói igenév
h) (sor)számnév
i) (határozatlan) névelő, (viszonyszó)

- j) melléknév (10 x 0,1 = 1)
12. a) Igaz (I)
 b) Igaz (I)
 c) Hamis (H)
 d) Igaz (I) (4 x 0,25 = 1)
13. felsugárzó szépsége, megrendítő betegség (2 x 0,5 = 1)
14. a) – 4.
 b) – 3.
 c) – 5.
 d) – 2.
 e) – 1. (5 x 0,2 = 1)
15. szabályos hangmegfelelés (1)
16. a) Duna–Tisza-csatornai
 b) győr-moson-soproni
 c) velencei-tavi
 d) dél-kínai-tengeri (4 x 0,25 = 1)
17. a) Halotti beszéd és könyörgés
 b) Pray-kódex (2 x 0,5 = 1)
18. vőfély, lapályos, karéj, gerelyhajítás, sujtás, sulykol, lakályos, sajjog, bojtos (10 x 0,1 = 1)
19. a) Ezek a régi könyvek nem részei a gyűjteménynek.
 b) Láttam a kutya lábnyomát, viszont az állatot nem.
 vagy: Láttam a kutya lábnyomát, de az állatot nem. (2 x 0,5 = 1)
20. a) Sok jó (ember) kis helyen (is) elfér.
 b) Többet ésszel, mint erővel.
 c) Madarat tolláról, embert barátjáról (ismerni meg).
 d) Nem a ruha teszi az embert. (4 x 0,25 = 1)